

Η ΩΡΑ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ

"Οποιος βλέπει για πρώτη φορά μια παρτιτούφα δρχήστρας δεν είναι δυνατόν να μήν σαναφωνήσῃ μέθαμψαμό *«Πλε; τόσο πολλές νότες; πώς μπορεί κανείς νά τις διαβάξῃ δλες συγχρόνως! Ο μαστόρος δώμας που διευθύνει τό έργο χαμογελάει με κάποια μυστηριώδη δικήση γιατί αύτός μονάχα ζέρει πώς γίνεται αυτή η δουλειά;* Γιατί κατά την άριστη της έκτελεσεως μοιάζει με τό τέκοντι που κρατάει με απόλυτη άσφαλτο το γκέμα στο χέρι και υπερικάπει κάθε δυσχέρεια του δρόμου γιατί σάν κι αύτός ωφελείς πώς ξεινεί περάσει το δρόμο με τά πόδια άμετρες φορές σταματώντας έδω κι' έκει για νά γνωρίσῃ άπο κοντά και τις μικρότερες λεπτομέρειες.

Κατά παρόμοιο τρόπο γίνεται και ή δημιουργική έργασία τού συνθέτη, με τή διαφορά δώμας διτί έδω όπάρχει και ένα μυστήριο που δίνει στην έργασία αυτή τό γραπτήκρα της Δημιουργίας: *"η μουσική ίδεα!* Είναι ή δρχή κάθε μουσικής, σάν νά πονμε τό κύτταρο απ' πού φυτευει και μεγαλώνει σιγά σιγά ή σύνθεσης δπως τό λουλούδι ή τό δέντρο από τό σπόρο.

"Ο συνθέτης, ζεινινώντας από την πρώτη μουσική ίδεα (που συγχίνει μόνι μεν μικρό μοτίβο από μερικές νότες, συγχώνει μάτι συγχρόδημα, κάποτε δώμας και μάτι μεγάλη, πλατεία μελανώδια) χτίζει κομάτια κομάτια τό ηχητικό του οικοδόμημα! Έτοι μάτι λόγη σημάδια γρυμιέμεινει βιεστικά σ' ένα ψυλό χάρτη δημιουργείται βαθύμπολοι άλληληρη ή παρτιτούφρη, που φύινεται με τις πολλές της νότες τόσο πολύλογη, που όποιογεται δώμας τις περισσότερες φορές τόσο σπάτη.

Σέ κανέναν δλλο μεγάλο διδάσκαλο της Μουσικής δέν μπορεί νά παρακολουθήσῃ κανείς τό σύνολο καθαρή τή γένεσήν ένος έργου δώμας στό Μπετόβεν. Στούς καθημερινούς του περιπάτους τού δρεσει σάν σημειώνη τις μουσικές του σκέψεις σ' ένα σημειωματάριο μουσικής. Αύτός τό βιβλιαράκια με τό μουσικά του σκίτσα βρέθηκαν μετά τό θάνατον του και σταν τά έφουλάζει κανείς, ρίχνει μιά ματιά στό μουσικό του έργασθηρι και είναι σάν νά παραπήρη κανείς ένας γλόστη νά πλάθη τό έργα του. *"Αν κι κάποιας δι Μπετόβεν εμίλησε για τήν *"αλειφενή του συνθέταις"* νά σημειώνη άμεσως κάθη του μουσική σκέψη σ' αυτή τή συνήθεια χρωστούμε πολλά από τα μεγαλύτερά του άριστουργήματα.* Προτάνων δώμας απ' αύτά τά σκίτσα βλέπει κανείς δι τό Μπετόβεν ήταν προκισμένος με σπάνια έργοτικότητα: ποτε σχεδόν δεν άρκεται με τό πρώτο σχέδιο ένος θέματος, άλλα τό άλλαζει, τό διορθώνει, τό πυκνώνει και τό έπειργαζεται ώς που νά τό φέρη στην τελειωτική του μορφή. *"Οταν πάλι άντιθετα μ' αύτό άκούμε πώς δ Mozart έγραψε τήν είσαγωγή*

τού *"Don Giovanni"* σά μια μόνη νυχτιά, μια έξημηση χωράει μόνο γι' αύτό: πώς τή μουσική αυτή τήν είχε από έβδομαδες στό κεφάλι του και διναν ήθετο ή ώρα τήν έγραψε *"μουνοροθίφι"* στό χαρτί. *"Από τή μέθοδο τού Μπετόβεν αυτός δ τρόπος τού Mozart διασφέρει μονάχα στό διτί ή πρωτοφανής μνήμη του τού χρονίουει στό σημειωματάριο ως τη σημαντική ποδό πάποφάτιζε νά γράψη τή μουσική. Κάτι παρόμοιο αλλούσια διηγούνται και για τό Rossini πού, σταν έγραψε τόν *"Κουρέα τής Σεβλίτης"* τόν είχε κλίσει σά διευθύνης τού θεάτρου στό έπαντα πάτωμα ένος σπιτιού, ένα στό κάτω ήτανε καθισμένοι οι άνηγραφεις που δράπαζαν κάθε έποιμη στέλνει τή παρτιτούφα και ήγαδαν τά μέρη τής δρχήστρας. *"Όταν λοιπόν βασιζούνται σε τέτοια γεγονότα καλ ιπστηρίζουν διτί δ Mozart, παραδείγματος χάριν, έδημουσυργούσαν τά έργα του παίζοντας ή πώς έσυνθετε χοριά συνειδήση σάν σε μια κατάσταση αθυμοποδήκης, αυτό δλχως σλλο ένταν παραμύθι!* *"Όταν τό λάβουμε όπ' δημης πάτη τόπο μπορούμε καλύτερο νά αναμετρήσουμε τόν καταπληκτικό άλλο τήν έργασία τού Mozart που μέσα στά τριάντα έπαντα χρόνια τής ζωής του έδημοιοργήση περισσότερα από 600 έργα!**

"Ο *"Carl Maria von Weber"* για νά έργασθη είχε άναγκη τις περισσότερες φορές από μια έξωτηρη έδημηση: ώστι στούσιουργηματικές του δημερες είδαν τό φώς έπειτα από παραγγελίες ένδες θέατρου. *"Άφοι διάλεγε τό κείμενο τό έκανε γρήγορα τόσο δικό του που τό ήμεριούργηση περισσότερα από 600 έργα!*

Κάθε σκέψη που τού έρχοταν τήν έσημεινων με πρόσχρια σκίτσα που μόνος αυτός μπορούσε αργότερα νά τά έδιαιλον κι' απ' αύτά ήκανε τήν τελειωτική έπειργασία τής παρτιτούφας, πράγμα που γνώνταν συχνά σά βραχάντα χρονικό διάστημα. *"Εστι έγραψε τήν δημερη του *"Εύδρανθη"* μέσα σε πάντε μήνες μόλις, ένορχητρώντας συχνά δέκα έως δεκατέσσερας σελίδες μέσα σε μία μέρα. Η μουσική τής *"χαράδρας τού λόγου"*, από τό μελδόματα του *"Φρόδιστας"*, που θά έθεψε μόνο αυτή για νά τόν κάνη διάθαντο, έγεννηθηκε σ' ένα μοχλώδες προινό κατό τή διάρκεια μιδις διάρδομης με τέ άμαξι από τή Δρέσδη στό Πιλλάντις.* *"Όταν σέ λιγο άκουσαν στήν έκει έκκλησια τίς χωριάτικες που έβαλαν με τίς φάλτσες τους φωνές, που ήθετο ή έμπνευση για τό περιπολικό κόρο τής Ιθιας δημερες.* Τό έμβατηριο τού *"Oberon"* τό βρήκε διαν στήν ένα όπαλιριο καφενείο τής Δρέσδης τίς καρέκλες άναποδογύρωσμένες έπάνω στά τραπέζια!

'Ένω τού Μπετόβεν τού δρεσει νά αυτόσχεδιασή στό πάνω και τίς ίδες που ζεπηδόσαν στό τό παλέμιο του τίς χρησιμοποιούσαν συχνά στίς συνθέσεις του, δ Σούμαν, τουλάχιστον όπως ξεινεί έκφρασθει στά γραφόμενά του, ήταν ένας μεγάλος έχθρος τού πάνων. *"Ήταν τής γνώμης πώς ένας συνθέτης πρέπει νά γράψη χωριά νά έξαρται από ένα δργανο, γιατί μ' αύτό τό τρόπο δείχνει πώς ξεινεί ένα σουστερικό μουσικό μάτι που βλέπει καθαρά"* είναι άμφιβολο μετά κι' δ ίδιος έργωζόταν πάντα σύμφωνα με τήν αποψη αυτή, γιατί κι' ή Κλάρο Σούμαν διηγείται συχνά στό ημερολόγιο της, διτί από τό δωμάτιο που έργυζόταν σά δητράς της, δικουει νά δημιουργούσανται τά νέα έργα. *"Ο σύγχρονός του Chopin ξεινεί γράψει όλα του τό έργα στό πάνω*

Η ΟΡΑ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ

καὶ σ' αὐτό ἀκριβῶς τὸ γεγονός χρωστοῦμε τοὺς ἐπαναστατικοὺς νεοτερισμούς στὸ πιανιστικὸ στῦλο ποὺ ἔχει νὰ ἐπιβείῃ ἡ μουσικὴ τοῦ Chopin.

Παρόμοια ἔργαζόταν καὶ ὁ Richard Wagner. Οἱ διπερέσ του, ἀπὸ τὸ πρώτο μελαδικὸ οἰκίτο ὡς τὴν τελειωμένην παρτιτούρα, ἔχουν γεννηθῆ δλεῖς στὸ πάνωσαν τὸν Μπετόβεννον πολλὰ μοιβά τὰ βρήκε στὸ Σπανιθρό· εἶναι γνωστὸ διτὶ εἰχε ἐμπνευσθῆ τῇ χορωδίᾳ ποὺ τραγουδοῦν οἱ νοῦτρες στὸν «Ιπτάμενον» Ὀλλανδῶν· ἀπὸ τὶς φωνὲς τῶν ναυτικῶν καὶ τὴν ἥχη τους ἀνάμεσα στοὺς βράχους, σταν ταῖξεν ἀπὸ τὴ Ρίγα στὸ Πορίσι κι' μεινει σ' ἕναν νορβηγικὸ λιμάνι. «Ἄλλο κι' ἡ μελωδία τοῦ βουνοῦ στὸν «Ταυνγόύζερ» ξεκινάει ἀπὸ μία ἀνάμνηση ἀπὸ μία ἑκδρομῇ κοντά στὸ «Αουσιχ καὶ εἶνα παρμένη ἀπὸ μία μελωδία ἐνὸς βοσκοῦ ποὺ ὅκουσε ἐκεῖ. «Ἡ εἰσαγωγὴ τῶν «Αρχιτραγουδιστῶν τῆς Νορμερύης» ἔγεννηθηκε κατὰ τὴ διάρκεια ἐνὸς σιδηροδρομικοῦ ταξεδίου ἀπὸ τὴ Βενετία στὴ Βενένη, καὶ τὴ «οἰκηγὴ τοῦ Συλλοδορίου» στὴ δευτέρη πράξη αὐτῆς τῆς διπεράς τὴν εἶδε ὁ Βάγκνερ μὲ τὰ ίδια του τὰ μάτια πρὶν τοῦ ἔρθει ἡ ἐμπνευστὴ νά τὴν ἐπελεγραφή· καὶ νὰ δημιουργήσῃ ἀπὸ τὸ ὑπέροχο δευτέρῳ φινάλε. «Ἡ ίδεα τῶν «Νιμπελούμκεν» δημιάς τοῦ γεννηθῆκε ἀπὸ τὴ μία μεριά ἀπὸ τὴ ὅγκη του στὴν πολιά γερμανικῆ μυθολογίας ἀλλά καὶ ἀπὸ τὶς μεγαλειώδεις ἐντυπώσεις του ἀπὸ τὴ φύση τῶν «Αλπεων». Ὁ Βάγκνερ, δπως ὅλοι οἱ συνθέτες, ὑπέρθερε πολὺ ἀπὸ κάπει τοῦ διαβρούσθη· ἡ φαστρία τοῦ δρόμου, οἱ φωνὲς τῶν παιείδων ἢ δοσοδήποτε ὄλλοι θύρωσι, μέχες στὸ σπίτι τοῦ ήταν ἀνυπόφοροι καὶ μπορούσαν νὰ τοῦ χαλάσσουν δλο του τὸ κέρι γιὰ ἔργασια. Αὐτὴ εἶναι ἡ αἴτιος ποὺ μόνο στὴ Βενετία ἐνιωθεῖ καλά τὸν δαυτὸ του δπου δὲν ὑπῆρχαν οὔτε δμάσια οὔτε διαβάτες. «Ὁ Βάγκνερ ὅμως ξεχωρίζει ἀπὸ δλους τοὺς ὀλλούς μεγάλους Δασκάλους μὲ τὴν προτίμηση ποὺ εἶχε γιὰ ἔνα ἀνετο περιβάλλον.

Εἶχε ὀνάγκη ἀπὸ ὥραια ἐπιπλά, πολύτιμα χαλιά, ἀπὸ βελούδο καὶ ἀπὸ μεταξωτὸ τριγύριο τοῦ γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ δουλεψῃ τὸ διτὶ πρόσφερε στὸν ἑκατό του αὐτὴ τὴν πολυτέλειαν συχνὰ μὲ ἔξοδα τῶν φίλων του καὶ ίδιατέρως τοῦ Λιστ, δι πυροδόμη σήμερα νὰ μῇ τοῦ τὸ συγχωροῦμε. Γιατὶ τὶ σημασία εἶχαν αὐτές οἱ ἔξωτερικὲς χαρές μπροστὰ στὴν ἀγνοία καὶ τὸν ὅγωνα τῆς ψυχῆς του γιὰ νὰ μπορέσῃ, μέσως ἀπὸ τὸν ἀπειρο πλούσιο τῶν συναισθημάτων ποὺ τὴν πλημμυρίζαν, νὰ προσφέρῃ στὸν κόσμο τὰ ὑπέροχα ἔργα του.

RUDOLF HANSLER